

Asia

Itäisen kumppanuuden ulkoministerikokous ja 10-vuotisjuhlakokous Brysselissä 13.-14.5.2019

Kokous

13.05.2019 - 14.05.2019

Itäisen kumppanuuden 10-vuotisjuhlallisuuDET sujuivat hyvässä ilmapiirissä huolimatta siitä, ettei yhteistä juhlalausuntoa saatu hyväksyttyä. Puolaa ja Ruotsia kiitettiin itäisen kumppanuuden aloitteen tekemisestä Prahassa v.2009. Kumppanuuden myötä on saavutettu lukuisia hyviä tuloksia, joista näkyvimMät ovat viisumivapaus- ja vapaakauppasopimukset. Kumppaneita rohkaistiin jatkamaan uudistuksia keskeisillä sektoreilla: oikeusvaltio, anti-korruptio, ihmisoikeudet ja mediavapaus.

EU lupasi jatkaa tukeaan ja odottaa, että kumppanit jatkavat uudistuksiaan. Itäisen kumppanuuden tuloksille toivottiin enemmän näkyvyyttä.

Kumppanien yhteiskunnallista keStokykYä eli resilienssiä luvattiin vahvistaa. Resilienssi on myös Suomen EU-puheenjohtajuuskauden painopiste.

Jatkossa kiinnitetään enemmän huomiota nuorisoon, kansalaisyhteiskuntaan, digitalisaatioon ja yhteyksiin. Useissa puheenvuoroissa korostettiin lisäksi ympäristöä, ilmastonmuutosta ja koulutusta.

Itäisen kumppanuuden tulevaisuuden suunnittelu vuodesta 2020 eteenpäin käynnistetään yhdessä kumppanien ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Tavoitteena ovat konkreettiset uudistukset, joilla parannetaan kansalaisten elintaso, luodaan työpaikkoja ja kitketään korruptiota.

Assosiaatiokumppaneiden (Georgia, Moldova, Ukraina) toivomukset nopeammasta etenemisestä ja erityiskohtelusta eivät saaneet kannatusta.

Kaikki kuusi kumppanimaata halutaan pitää jatkossakin mukana.

Eriytymistä ja räätälöityjä ratkaisuja samalla jatketaan. Kumppanit ja EU-maat ovat edelleen sitoutuneita kumppanuuteen.

Kokouksen avaus ja EU-jäsenmaiden puheenvuoroja

Kokouksen avasivat korkea edustaja Mogherini ja komissaari Hahn. Avauspuheenvuoroissa lueteltiin itäisessä kumppanuudessa kymmenen vuoden aikana saavutettuja tuloksia ja käynnistettiin tulevaisuuden suunnittelu vuodesta 2020 eteenpäin. Kumppanuus perustuu jatkossakin yhteisiin arvoihin, kuten oikeusvaltio, ihmisoikeudet ja mediavapaus. Itäinen kumppanuus on saavuttanut hyvin v.2009 sille asetetut tavoitteet.

Konkreettisia tuloksia on saavutettu useilla sektoreilla: mm. pienille ja keskisuurille yrityksille luodut uudet rahoitusinstrumentit, liikenneverkkojen (TEN-T) laajentaminen, liikkuvuuden helpottaminen, opiskelijavaihto-ohjelman (Erasmus +) laajentaminen, energiatehokkuuden parantaminen, ammattikoulutuksen kehittäminen ja eurooppalaisen lukion perustaminen Tbilisiin.

Suurimmat haasteet kumppanimaissa ovat edelleen kehittymätön oikeusjärjestelmä, heikot julkishallinnon instituutiot sekä laajalle levinnyt korruptio. Näiden osalta kumppaneilta toivottiin määrätietoisempia

uudistuksia. EU lupasi jatkaa tukeaan ja odottaa, että myös kumppanit jatkavat uudistuksiaan. EU toivoo lisäpanostusta nuorisoon, kansalaisyhteiskuntaan ja riippumattomaan mediaan. Puheenvuoroissa korostettiin myös ympäristöä, ilmastomuutosta ja koulutusta, erityisesti ammattikoulutusta.

EU painotti itäisen kumppanuuden konkreettisia hyötyjä kansalaisille. Assosiaatio- ja vapaakauppasopimukset sekä muut sopimukset mahdollistavat yhteistyön kehittämisen eri sektoreilla, kuten energia, liikenne, tulli, oikeus- ja sisäasiat sekä digitalisaatio. Useissa puheenvuoroissa korostettiin kumppanien yhteiskunnallisen kestävyksen eli resilienssin vahvistamista. Pidettiin niinkään hyvänä, että viisi kumppanimaata ovat hyväksyneet kansalliset toimintaohjelmat tasa-arvon edistämiseksi.

EU-puheenvuoroissa pidettiin tärkeänä, että tulevaisuuden suunnittelu tehdään tiiviissä yhteistyössä kumppanimaiden ja muiden yhteistyötahojen, kuten kansalaisyhteiskuntafoorumin kanssa. Kaikki kuusi kumppanimaata on pidettävä mukana. Eriytymistä ja räätälöityjä ratkaisuja samalla jatketaan. EU:n tuki on ehdollista pohjautuen ”more for more” - ja ”less for less” -periaatteisiin.

Eräissä EU-puheenvuoroissa ehdotettiin konkreettisia rakenteellisia toimia itäisen kumppanuuden kehittämiseksi: sihteeristö Brysseliin, kiertävä puheenjohtajuus kumppanimaiden kesken, vuosittaiset korkean tason kokoukset sekä kumppanien kutsuminen EU:n ministerineuvostojen kokouksiin. Eräissä puheenvuoroissa asetettiin tavoitteeksi ns. AA + -sopimukset. Nämä eivät kuitenkaan välttämättä toteudu.

Suomi totesi puheenvuorossaan, että itäisestä kumppanuudesta on tullut kiinteä osa EU:n ulkopolitiikkaa. EU:n ja kuuden kumppanin suhteet ovat syvemmät kuin koskaan aikaisemmin. Itäinen kumppanuus on saavuttanut merkittäviä tuloksia -vapaakauppa, yhteydet, liikkuvuus ja parempi resilienssi ovat hienoja saavutuksia. Prosessi ei ole kuitenkaan vielä päättynyt. Tärkeitä haasteita on jäljellä poliittisella ja oikeudellisella sektorilla, kuten anti-korruptio, oikeudelliset uudistukset, kansalaisyhteiskunta ja riippumaton media. Resilienssi on Suomen puheenjohtajuuskauden pääteema. Kutsumme kumppanimaat Helsinkiin osallistumaan asiantuntijakonferensseihin ja seminaareihin kolmella eri sektorilla: koulutus, oikeusvaltio ja hybridi. Marraskuussa järjestämme Brysselissä opetusministeritapaamisen. Lisäksi aiomme järjestää joulukuussa Helsingissä konferenssin, joka keskittyy mediaan ja disinformaatioon.

Kumppanimaiden puheenvuorot

Armenia kiitti EU:ta uuden CEPA-sopimuksen valmistumisesta ja tähänastisista kansallisista ratifioinneista. Eurooppalaiset arvot ovat myös Armenian arvoja. Uudistukset ovat peruuttamattomia. Juhlavuoden nuorisoteema on tärkeä. Armenia toivoo, että uudet yhteyshankkeet lisäävät alueen turvallisuutta. Tavoitteena tulee olla alueiden konfliktien rauhanomainen ratkaisu.

Armenia korosti, että Vuoristo-Karabahissa ei ole kysymys miehityksestä, vaan kansojen itsemääräämisoikeudesta YK:n periaatteiden mukaisesti. Mitä tahansa ratkaisua rauhanneuvotteluille etsitäänkin, täytyy se hyväksyttävä Vuoristo-Karabahin kansalaisilla. Uusi eskalaatio ei jäisi enää paikalliseksi, vaan sillä olisi kansainvälisiä ulottuvuuksia. Armenia varoitti, että Syyrian islamistit saattavat yrittää rakentaa Vuoristo-Karabahiin seuraavaa kalifaattia.

Azerbaidzhan huomautti, että EU-maiden osuus on 40% maan ulkomaankaupasta. Työn alla olevassa PCA-sopimuksessa erityisen tärkeitä aiheita ovat yhteydet ja liikenne. Maan läpi kulkevat liikennekorridorit ovat siltä Euroopan ja Aasian välillä. Eteläinen kaasukorridori Italiaan ja Länsi-Balkanille valmistuu v.2020. Azerbaidzhan on valmis lisäämään liikkuvuutta, tehostamalla takaisinotto- ja viisumihelpotussopimusten toimeenpanoa.

Azerbaidzhan pyrkii strategiseen kumppanuuteen EU:n kanssa. Samalla Azerbaidzhanista on tulossa aktiivinen osallistuja Kiinan OBOR-hankkeisiin. Azerbaidzhanin mielestä nykyiset neuvottelut Vuoristo-Karabahista ovat tarpeettomia, sillä ne eivät johda tuloksiin.

Georgia sanoi, että yli 80% georgialaisista kannattaa EU-yhteistyötä. Georgia toimeenpanee assosiaatiosopimuksen edellyttämiä velvoitteita pidemmälle kuin sopimus vaatisi ja on julkaissut tähän liittyvän tiekartan. Vuoden 2020 jälkeinen suunnitteluprosessi on hyvä käynnistää viipymättä ja laajasti. Georgia haluaa edistää mm. yhteyksiä, liikkuvuutta ja koulutusta. Georgia toivoo myös roaming-maksujen poistoa, yhteistä euromaksualuetta (SEPA) sekä pääsyä digitaalimarkkinoille.

Georgia pyysi EU:ta pitämään Abhasian ja Etelä-Ossetian agendalla. Venäjä jatkaa aggressiotaan näillä alueilla. Georgia tarvitsee tukea myös Venäjän levittämää propagandaa vastaan. Georgia toivoo, että päätös seuraavasta huippukokouksesta tehdään pian. Batumin vuosittaisen turvallisuusfoorumin (11.-12.7.) aiheena on tänä vuonna itäinen kumppanuus.

Moldovalla on kolme prioriteettia itäisessä kumppanuudessa: turvallisuus ml. hybridi, liikenneyhteydet ml. TEN-T -verkkojen laajentaminen sekä kansalaispalvelut ml. roaming-maksujen poistaminen. Moldovan tavoitteena on eurooppalainen aspiraatio. Tarvittaisiin strateginen visio, joka ulottuisi seuraavaan huippukokoukseen saakka.

Moldovalaiset ovat hyötynneet assosiaatiosopimuksesta ja yli kaksi miljoonaa ihmistä on jo käyttänyt viisumivapautta. Sibiun EU-huippukokous Romaniassa välitti selkeän viestin eurooppalaisesta perspektiivistä. Moldovan eurooppalaisen integraation suunta säilyy uuden hallituksen kokoonpanosta riippumatta.

Ukrainan puheenvuoro käsitteli itäistä kumppanuutta sekä samalla viikolla Helsingissä pidettyä Euroopan neuvoston kokousta. Ukraina osallistuu itäisen kumppanuuden politiikkaan saadakseen ”vähemmän Venäjää ja enemmän EU:ta”. Ukrainan mukaan kumppanuuden suunnittelussa v.2020 jälkeiselle ajalle pitää olla kunnianhimoinen. Täytyy tunnustaa kumppanimaiden erilaisuus ja lisätä ”more for more” -periaatteen käyttöä. Ukrainan mielestä kansalaiset tarvitsevat uutta motivaatiota viedäkseen eteenpäin raskaita uudistuksia.

Ukraina korosti, että itäinen kumppanuus pitää maalle ovea auki ”eurooppalaiseen perheeseen”. Ukraina on toteuttanut viidessä vuodessa enemmän uudistuksia kuin aikaisemmissa 25 vuodessa. Osoituksena Ukrainan sitoutumisesta länteen on kaupan kasvu: kauppa EU-maiden kanssa kattaa nyt 45% Ukrainan ulkomaankaupasta, kun ennen DCFTA-sopimusta luku oli 25%.

Valko-Venäjä toivoo kumppanuusyhteistyössä konkreettisia hankkeita, kuten TEN-T -verkkoja, energiatehokkuutta, digitalisaatiota, roaming-maksujen poistamista, rajanylitysten helpottamista, infrahankkeita ja parempia yhteyksiä. Minskiin voitaisiin perustaa itäisen kumppanuuden IT-koulu (Tbilisin Eurooppa-lukien tavoin). Valko-Venäjä toivoo hankkeita myös pienten ja keskisuurten yritysten tukemiseen, kuluttajaoikeuksiin ja phytosanitaariin vaatimuksiin. On hyvä, että viisumihelpotussopimuksesta voidaan vihdoin sopia.

Valko-Venäjälle on tärkeää, ettei kumppanuutta jaeta pienempiin ryhmiin. Valko-Venäjä tarjoutuu järjestämään Minskissä tänä vuonna yhden korkean tason itäisen kumppanuuden konferenssin ja huippukokouksen v. 2020-2021. Valko-Venäjä toivotti kaikki myös tervetulleiksi 21.6. Minskiin Eurooppalaisiin urheilukisoihin (*2nd European Games*).

Muut puheenvuorot

Kansalaisyhteiskunnan (Civil Society Forum) puheenvuorossa todettiin, että kymmenen vuoden aikana on saavutettu paljon tuloksia: viisumivapaudet assosiaatiokumppanien kanssa, DCFTA-sopimusten ansiosta kauppa kasvaa, Armenian kanssa on allekirjoitettu CEPA, Azerbaidžhanin kanssa sopimusneuvotteluja jatketaan ja viisumihelpotussopimusta Valko-Venäjän kanssa viimeistellään.

Kaikilla kumppaneilla on kuitenkin edelleen haasteita ja ongelmia kansalaisyhteiskunnan, oikeusvaltiokehityksen ja mediavapauden kanssa. On erityisen tärkeää, että kansalaisyhteiskunnan asema säilyy vahvana EU:n uuden monivuotisen rahoituskehityksen valvonnassa.

Parlamentaarikot (EURONEST) kehottivat kumppaneita jatkamaan uudistuksia, myös turvallisuussektorilla. Viime aikoina kumppanimaissa järjestetyissä vaaleissa on näkynyt selvästi, että ihmiset haluavat muutosta. Erityisesti korruptio aiheuttaa tyytymättömyyttä. Euroopan parlamentti on valmis lisäämään yhteistyötä kolmen assosiaatiokumppanin kanssa.

Alueiden komitea (CORLEAP) korosti alueiden välisen yhteistyön merkitystä. Alue- ja paikallistason instituutioita kumppanimaissa tulee vahvistaa ja julkishallinnon reformeja jatkaa. CORLEAP pitää kokouksen Turussa syyskuussa.

Talous- ja sosiaalikomitea (ECOSOC) painotti puheenvuorossaan kansalaisyhteiskunnan ja oikeusvaltion merkitystä. Assosiaatiosopimukset ja Armenian CEPA-sopimus tarjoavat hyvän mekanismin seurata kansalaisyhteiskunnan kehitystä.

Euroopan investointipankki (EIB) on osallistunut konkreettisesti 2020 -ohjelman toimeenpanoon luomalla työpaikkoja ja lisäämällä kasvua. Pienille ja keskiuurille yrityksille on kehitetty uusia rahoitusinstrumentteja, jotka mahdollistavat luotonuksen paikallisessa valuutassa. EIB on tehnyt merkittäviä investointeja kumppanimaiden liikenne- ja energiainfrastruktuuriin.

Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) tuen painopisteinä ovat olleet liiketoimintaympäristön parantaminen, AA/DCFTA-sopimusten toimeenpano sekä julkishallinnon reformit erityisesti Ukrainassa.

Suomen edustajat

Ulkoministeri Timo Soini ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	itäinen kumppanuus
Hoitaa	UM

Tiedoksi
